

Täysistunto

Tiistai 14.4.2026 klo 14.00—19.18

11. Hallituksen esitys eduskunnalle nuorisorangaistusta koskevan lainsäädännön muuttamista koskevaksi lainsäädännöksi

Hallituksen esitys HE 8/2026 vp

Valiokunnan mietintö LaVM 7/2026 vp

Ensimmäinen käsittely

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Ensimmäiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 11. asia. Käsittelyn pohjana on lakivaliokunnan mietintö LaVM 7/2026 vp. Nyt päätetään lakiehdotusten sisällöstä. — Yleiskeskustelu alkaa. Edustaja, puheenjohtaja Eerola, esittelypuheenvuoro.

Keskustelu

17.45 **Juho Eerola ps** (esittelypuheenvuoro): Kiitokset, arvoisa rouva puhemies! Tässä hallituksen esityksessä on kyse nuorisorangaistuksen käytön ja vaikuttavuuden lisäämisestä aivan hallitusohjelmakirjauksen mukaisesti. Nuorisorangaistus on alle 18-vuotiaana rikoksensa tehneille tarkoitettu intensiivinen yhdyskuntaseuraamus, jolla pyritään puuttamaan vähäistä vakavampiin rikoksiin ja ehkäisemään uusintarikollisuutta.

Tämä nuorisorangaistus on ollut osa Suomen rangaistusjärjestelmää jo vuodesta 2005 lähtien, eli ne nuorisolaiset, jotka ovat sinä vuonna syntyneet, ovat jo pois tämän piiristä, ovat jo täysi-ikäisiä. Siitä huolimatta, että ikää on näin paljon, tätä on käytetty varsin vähän. Viime vuosina näitä tuomioita on annettu vain noin 5—10 kappaletta vuodessa. Syyksi on arvioitu muun muassa lainsäädännön epäselvyyttä, haasteita nuorisorangaistuksen tuomitsemiseen liittyvän prosessin sujuvuudessa sekä viranomaiskäytännön muotoutuminen osittain vähän niin kuin erilaiseksi kuin mitä lakia säädettäessä on ehkä ollut alun perin tarkoitus. Kokemukset nuorisorangaistuksesta ovat kuitenkin olleet oikein myönteisiä.

Lakivaliokunta on antanut esityksestä yksimielisen mietinnön, jossa se suhtautuu esitykseen oikein myönteisesti ja pitää sen tavoitteita kannatettavina. Valiokunta siis puoltaa esitykseen sisältyvien lakiehdotusten hyväksymistä mietinnöstä tarkemmin ilmenevin huomioin ja muutosehdotuksin.

Nuorisorangaistuksen käytön ja vaikuttavuuden lisääntymisestä seuraavaksi. Nuorisorangaistuksen käytön lisäämiseksi tässä esityksessä ehdotetaan nuorisorangaistuksen enimmäiskeston pidentämistä yhdestä vuodesta kahteen vuoteen ja muun muassa rikoksen vakavuuden määrittämistä itsenäiseksi lajivalintaperusteeksi. Lakivaliokunta kannattaa ehdotettuja muutoksia, sillä nuorisorangaistus voi olla nykyistä vakavammissakin tapauksissa soveltuvin rangaistus sen mahdollistamien intensiivisten tuki- ja kontrollimuotojen tähden. Nykyistä pidempi kesto tarjoaa myös mahdollisuuden nuorten entistä vaikuttavam-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 35/2026 vp

paan tukemiseen. Tällä tosiaan sitten on pyrkimys siihen, että ennaltaehkäistään uusintarikollisuutta.

Nuorisorangaistuksen kahden vuoden enimmäiskesto vastaa ehdollisen vankeuden enimmäiskesto, mutta valiokunta ei pidä tätä rinnasteisuutta mitenkään ongelmallisena vaan pikemminkin katsoo, että nuorisorangaistuksen käyttö on perusteltua mahdollistaa koko ehdollisen vankeuden soveltamisalalla, jotta nuorisorangaistusta voidaan käyttää nykyistä laajemmin ehdollisen vankeuden vaihtoehtona vakavammissakin tapauksissa. Valiokunta korostaa, että nuorisorangaistus ja ehdollinen vankeus eroavat sisällöltään ja velvoittavuudeltaan toisistaan ja nuorisorangaistus on jo nykyisin lähtökohtaisesti tuntuvasempi rangaistus kuin ehdollinen vankeus muun muassa siihen liittyvine kaikkein valvontoi-neen. Tarkoitus ei siten ole muuttaa tätä lähtökohtaa eikä myöskään määrittää ehdolliselle vankeudelle ja nuorisorangaistukselle mitään tällaista kaavamaisista suhdetta. Nuorisorangaistuksen enimmäiskeston pidentämisen vastapainoksi esityksessä ehdotetaan, että nuorisorangaistuksen täytäntöönpanoon kuuluvia valvontatapaamisia ja tilaisuuksia voidaan tietyn ajan kuluttua ja tietyin edellytyksin vähentää. Valiokunta puoltaa tätä ehdotettua joustavuuden lisäämistä.

Sitten, arvoisa rouva puhemies, osana nuorten rikosprosessia Rikosseuraamuslaitos tekee nykyisin syyttäjän pyynnöstä seuraamusselvityksen, jos rikoksesta tai samalla kertaa käsiteltäviksi tulevista rikoksista on odotettavissa ankarampi rangaistus kuin vain sakkoa. Seuraamusselvityksessä arvioidaan, miten seuraamuksen avulla voidaan edistää rikoksesta epäillyn sosiaalista selviytymistä ja estää häntä syyllistymästä enää mihinkään uusiin rikoksiin. Esityksessä ehdotetaan, että seuraamusselvityksen laatimista ja sisältöä selkeytetään ja seuraamusselvitykseen lisätään säännönmukaisesti arvio siitä, onko nuori nuorisorangaistukseen sisältyvän intensiivisen tuen tarpeessa. Valiokunta pitää tätäkin esitystä myös tältä osin kannatettavana nuorisorangaistuksen käytön edelleen lisäämiseksi.

Hypätäänpäs vähän yli, ettei mene aikakin yli. — No, päihde- ja riippuvuushoitopalveluista sanotaan sen verran, että tämän nuorisorangaistuksen sisältöön ehdotetaan lisättäväksi rikoksetonta elämää tukevaa toimintaa ja opiskeluun ohjaamista. Lisäksi nuorisorangaistukseen voi jatkossa nuoren suostumuksella sisältyä enintään 30 tuntia päihde- ja riippuvuushoitoa tai -palvelua. Lakivaliokunta pitää mahdollisuutta päihde- ja riippuvuushoitoon ja palveluihin tärkeänä osana tätä nuorisorangaistusta, mutta valiokunta kuitenkin kantaa vakavaa huolta päihdehoitojen ja palveluiden riittävydestä ja alueellisen saatavuuden yhdenmukaisuudesta kautta koko Suomen, sillä asiantuntijakuulemisissa on kiinnitetty huomiota kyseisten palvelujen eroihin eri hyvinvointialueilla. Edellä esitetyn valossa valiokunta pitääkin tärkeänä, että päihde- ja riippuvuushoidon ja -palveluiden riittävyttä ja tätä alueellista saatavuutta seurataan ja jos näissä suhteissa ilmenee ongelmia, ryhdytään toimiin tilanteen parantamiseksi.

Sitten nuorten rikosoikeudellinen seuraamusjärjestely ja lastensuojelutoimet sekä nuorten oikeusprosessin kesto. Oikeusprosessin kestohan on yleinen ongelma tässä maassa. Lakivaliokunnan mietinnössä siis käsitellään myös nuorten rikosoikeudellisen seuraamusjärjestelmän ja lastensuojelutoimien suhdetta, sillä alaikäisten rikoskäyttäytymiseen puututaan sekä rikosoikeudellisen seuraamusjärjestelmän että myöskin lastensuojelun keinoin. Nämä järjestelmät toimivat rinnakkain, ja ne ovat toisistaan riippumattomia. Järjestelmien piirissä on kuitenkin osittain samoja nuoria, ja tähän on tarkoitus hakea tässä nytten parannusta. Lastensuojelun ja rikosoikeusjärjestelmän suhde ei näyttäydy aina aivan selkeältä, kun kyse on vakavimpiin rikoksiin syyllistyneistä alaikäisistä. Valiokunta pitääkin tärkeä-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 35/2026 vp

nä, että tilannetta ja sen kehittymistä jatkossa seurataan ja tarvittaessa arvioidaan mahdollisuuksia selkeyttää ja yhteensovittaa lastensuojelu- ja rikosoikeusjärjestelmiä nykyistä paremmin. Muutenkin lakivaliokunta kiinnittää huomiota nuorten seuraamusjärjestelmän konnaistarkastelun tarpeeseen.

Sitten ihan lopuksi, arvoisa rouva puhemies! Aika rientää. — Tästä sähköisestä valvonnasta osana tätä nuorisorangaistusta. Tässä mietinnössä käsiteltiin myös sitä puolta, ja valiokunta pitää tärkeänä, että asiaa arvioidaan myöhemmin sitten sopivassa yhteydessä, sillä tähän sähköiseen valvontaan voidaan arvioida liittyvän erityisenkin hyviä puolia, koska sillä voidaan esimerkiksi edistää nuorisorangaistukseen sisältyvien velvoitteiden toteuttamista. Sähköisen valvonnan lisääminen osaksi tätä nuorisorangaistusta olisi kuitenkin merkittävä muutos, sillä se merkitsisi yksityisyyteen voimakkaasti puuttuvaa valvontaa sekä sitä, että nuorisorangaistus lähenisi sisällöllisesti tämän ehdottoman vankeuden sijasta tuomittavaa valvontarangaistusta. Tällainen muutos edellyttää siten perusteellista ja laaja-alaista pohdintaa.

Mutta kuten sanoin, yksimielisiä oltiin. Esitys on, että eduskunta hyväksyy muuttamattomana tämän hallituksen esitykseen HE 8/2026 sisältyvät 1 ja 3 lakiehdotuksen ja sitten tuohon 2 lakiehdotukseen nämä esitetyt muutokset. — Kiitokset.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Kiitokset valiokunnan puheenjohtajalle. — Sitten edustaja Garedeu poissa. — Edustaja Hänninen.

17.55 Juha Hänninen kok: Arvoisa puhemies! Suomen turvallisuus rakentuu siitä, että jokainen nuori löytää paikkansa meidän yhteiskunnastamme. Siksi meidän on pystyttävä puuttumaan nuorten rikollisuuteen riittävän varhain, määrätietoisesti ja oikeudenmukaisesti. Tänäkin käsiteltävä esitys vastaa tähän tarpeeseen vahvistamalla nuorisorangaistusta osana rikosoikeudellista kokonaisuutta.

Arvoisa puhemies! Nuorten tekemät rikokset ovat viime vuosina olleet esillä naapurimaassamme Ruotsissa tutuksi tulleen jengiytymiskehityksen myötä. Pahimmillaan nuori voi ajautua nopeasti rikoskierteeseen, jossa ensimmäiset virheet muuttuvat yhä vakavamiksi teoiksi. Tämän kierteen katkaiseminen on nuoren tulevaisuuden kysymys, mutta ennen kaikkea se on myös turvallisuuskysymys. Nyt tarkoituksemme on lisätä tähän kehityskulkuun puuttumisen keinoja pidentämällä nuorisorangaistuksen enimmäiskestoja yhdestä vuodesta kahteen vuoteen ja laajentamalla sen käyttöalaa. Tämä on merkittävä uudistus. Se mahdollistaa kokonaisuuden, jossa nuorta voidaan ei vain rangaista virheistään vaan tukea, ohjata ja valvoa nykyistä vaikuttavammin ja juuri niin pitkään kuin se tulevien rikosten ehkäisemiseksi on tarpeen. Samalla rikoksen vakavuus otetaan nykyistä selkeämmin huomioon jatkotoimia valittaessa. Tämä tekee puuttumisen prosessista jatkossa ehyen ja vaikuttavamman.

Arvoisa puhemies! Nuorisorangaistus ei ole pelkkää valvontaa tai rangaistusta. Se on turvallisemman yhteiskuntamme keino, johon sisältyy ohjausta koulutukseen, tukea arjen hallintaan ja mahdollisuus päihde- tai riippuvuushoitoon. Se on seuraamus, joka yhdistää kontrollin ja tuen tavalla, jota ehdollinen vankeus ei kaikissa tilanteissa mahdollista. Näin pystymme puuttumaan juuri niihin tekijöihin, jotka altistavat nuoren uusille rikoksille. Siksi tälle keinolle on myös annettava aikaa. Suuret muutokset nuorten varhain omaksumissa elämäntavoissa, lähituttavapiirissä ja arjessa eivät tapahdu yhdessä yössä. Lakivaliokunta on kuitenkin korostanut, että tästäkin huolimatta tiedon tulee kulkea viipymättä. Siksi tämä

Pöytäkirjan asiakohta PTK 35/2026 vp

esitys vahvistaa myös viranomaisten yhteistyötä ja seuraamusselvitysten laatua, jotta tuomioistuin saa kokonaiskuvan nuoren tilanteesta ja seuraukset voidaan mitoitaa oikein ja oikea-aikaisesti. Tämä on tärkeää myös uhrien ja koko yhteiskunnan näkökulmasta. Turvallisuus tarkoittaa myös ennakoitavaa ja toimivaa oikeusjärjestelmää.

Arvoisa puhemies! Turvallinen Suomi syntyy päätöksistä, jotka ovat samaan aikaan jä-mäköitä ja tulevaisuuteen katsovia. Nuorien rikollisuuden torjuminen ei onnistu pelkillä kovilla rangaistuksilla mutta ei myöskään ilman selkeitä seuraamuksia. Tarvitaan vaikuttavia keinoja, jotka ohjaavat pois rikollisuudesta ja antavat mahdollisuuden rakentaa uutta suuntaa. Tämä esitys tekee juuri niin. Se vahvistaa turvallisuutta ja antaa nuorille mahdollisuuden kasvaa täysivaltaisiksi ja vastuullisiksi yhteiskunnan jäseniksi. Siksi kannatan esitystä. — Kiitos, arvoisa puhemies.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Ronkainen, olkaa hyvä.

18.00 **Jari Ronkainen ps:** Arvoisa herra puhemies! Alkuun kiitos lakivaliokunnan puheenjohtaja, edustaja Eerolalle mietinnön esittelystä. Oli erittäin seikkaperäinen selvitys, ja näin hämäläisen kansanedustajankin oli helppo ymmärtää asian sisältö. [Juho Eerola: Ajattelin teitä!]

Suomen rikosoikeusjärjestelmässä nuorten kohdalla keskeinen lähtökohta on se, että seuraamuksilla ei pyritä vain rankaisemaan vaan ennen kaikkea ehkäisemään uusia rikoksia ja tukemaan nuorten elämän suuntaa. Mutta kuten käytäntö on osoittanut, tämä ei toteudu aina parhaalla mahdollisella tavalla. Käsittelyssä oleva lakivaliokunnan mietintö koskee hallituksen esitystä, jossa muutetaan nuorisorangaistusta koskevaa lainsäädäntöä. Esityksen ydin on selkeä: nuorisorangaistuksen käyttöä lisätään ja sen sisältöä vahvistetaan, jotta siihen voidaan turvautua nykyistä useammin tilanteissa, joissa pelkkä ehdollinen vankeus ei riitä.

Nuorisorangaistus on tarkoitettu alle 18-vuotiaana rikoksen tehneille nuorille. Se on seuraamus, jossa yhdistyvät valvonta, ohjaus ja tuki, ja sen tavoitteena on estää uusintarikollisuutta. Käytännössä nuorisorangaistusta on kuitenkin käytetty hyvin vähän. Syy tähän on ollut se, että käyttöedellytykset eivät ole olleet riittävän selkeät ja rangaistuksen enimmäiskesto on ollut liian lyhyt. Tämän vuoksi on päädytty ehdolliseen vankeuteen tilanteissa, joissa nuori olisi tarvinnut enemmän tukea ja ohjausta, eikä nuorisorangaistusta ole hyödynnetty siinä laajuudessa kuin olisi ollut perusteltua.

Hallituksen esityksen mukaisesti nuorisorangaistuksen enimmäiskesto pidennetään yhdestä vuodesta kahteen vuoteen. Samalla sen tuomitsemisen perusteita täsmennetään siten, että rikoksen vakavuus, tekijän syyllisyys tai aikaisempi rikollisuus voivat itsenäisesti puhua nuorisorangaistuksen puolesta. Tämä tarkoittaa käytännössä sitä, että nuorisorangaistus tulee käyttöön tilanteissa, joissa aiemmin olisi päädytty ehdolliseen vankeuteen, vaikka nuori olisi tarvinnut enemmän tukea ja ohjausta. Lisäksi rangaistuksen sisältöä vahvistetaan. Nuorisorangaistukseen lisätään rikoksetonta elämää tukevaa toimintaa, opiskeluun ohjaamista sekä mahdollisuus päihde- ja riippuvuushoitoon.

Arvoisa puhemies! Nuorten rikollisuuteen ei puututa tehokkaasti pelkillä rangaistuksilla, jos samalla ei puututa niihin syihin, jotka johtavat rikoksiin. Siksi järjestelmän on kyettävä yhdistämään vastuu ja tuki. Kysymys on lopulta siitä, miten yhteiskunta suhtautuu nuoriin rikosentekijöihin. Pelkkä rankaisu ei riitä, mutta myöskään puuttumatta jättämi-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 35/2026 vp

nen ei ole vaihtoehto. Tämä esitys rakentaa järjestelmää, jossa nuoren kohdalla seuraamus on sekä tuntuvampi että vaikuttavampi, ja juuri siksi se on perusteltu. — Kiitos.

Yleiskeskustelu päättyi.

Eduskunta hyväksyi hallituksen esitykseen HE 8/2026 vp sisältyvien 1.—3. lakiehdotuksen sisällön mietinnön mukaisena. Lakiehdotusten ensimmäinen käsittely päättyi.